



فلسفه تعلیم و تربیت و جایگاه آن در سبک زندگی ایرانی: بنیان‌های نظری، رویکردها و اصول

محمد هاشم توزنده جانی

کارشناسی مشاوره و راهنمایی

چکیده

فلسفه تعلیم و تربیت قدمتی به بلندای فعالیت بشر در زمینه تعلیم و تربیت دارد. حتی زمانی که جوامع بشری قدرت و ابزار تحلیل مسائل را نداشتند، تعلیم و تربیت دارای نگرشی فلسفی درباره زندگی بود. از آن زمان تا کنون فرآیند تعلیم و تربیت، به مقتضای دوران و جوامع مختلف، دستخوش تحولات و فراز و نشیب‌های گوناگونی بوده است. چه بسا در یک عصر و یا جامعه‌ای یک نظریه تربیتی مطرح شده و گسترش می‌یافت و پس از طی یک فرآیند نسبتاً طولانی در برخورد با دیدگاه‌های دیگر، کمرنگ شده و یا از بین می‌رفت. با نگاهی گذرا به سیر تاریخی تحول نظریات تربیتی می‌توان گفت، در طول تاریخ و از آغاز پیدایش نظریات فلسفی تعلیم و تربیت و به دنبال آن تکوین فلسفه‌های تعلیم و تربیت، کارشناسان و مربیان بزرگ تربیتی، ایده‌ها و افکار خود را در قالب خطابه‌ها و نوشتارها با یکدیگر به چالش گذاشتند. با توجه به اینکه فلسفه تعلیم و تربیت به عنوان یک عنصر کلیدی در بطن آموزش و پرورش است، در این مقاله به نقش و تأثیر آن در سبک زندگی ایرانی می‌پردازیم.

واژگان کلیدی: فلسفه، تعلیم و تربیت، سبک زندگی

۱. مقدمه

تعلیم و تربیت چه به عنوان زمینه‌ای علمی و چه به عنوان حیطه‌ای از عمل به لحاظ دایره‌ی مفهومی و دامنه‌ی عملکرد و مباحث فراوانی که در خود جای داده است، امروزه به عنوان یکی از زمینه‌های مهم مورد توجه صاحب نظران علوم اجتماعی به حساب می‌آید. تعلیم و تربیت جدایی از ماهیت پسندیده و مورد تأکید که در انظار عمومی و خاص داراست، از نارسایی‌هایی نیز رنج می‌برد. در کنار نارسایی‌هایی چون ابهام در تعریف ماهوی تعلیم و تربیت به عنوان علم یا عمل، مجادله بر سر ماهیت اصول و روشهای تربیتی، مسائل مربوط به ساختار و اهداف تعلیم و تربیت، فاصله بین تئوری تربیتی با عمل تربیتی، تردید بر سر حاکمیت متولوژی کمیت گرا یا متولوژی کیفیت گرا، برخورد اجتهادی در تدوین اصول، روش‌ها و اهداف و... تعلیم و تربیت، می‌توان به نبود جایگاه روشن برای رشته‌های مربوط به تعلیم و تربیت به ویژه فلسفه تعلیم و تربیت اشاره نمود. عبارت "فلسفه تعلیم و تربیت" در نگاه اول تداعی کننده حضور زمینه‌ای از مطالعات فلسفی در تعلیم و تربیت و برای تعلیم و تربیت است و در نگاه دوم بیانگر چرایی مربوط به ماهیت و عناصر فرآیند تعلیم و تربیت است. چه از نگاه اول و چه دوم به تعلیم و تربیت بنگریم، متوجه می‌شویم که تعلیم و تربیت از یک سو به مباحثی که در فلسفه طرح می‌شوند، مربوط می‌شود و از طرف دیگر اجزا و عناصر تعلیم و تربیت نیز مورد بررسی و تحلیل فلسفی قرار می‌گیرند. به یک مفهوم بنیادی می‌توان گفت که فلسفه تعلیم و تربیت، کاربرد آرای فلسفی در مسائل تربیتی است. با